

**“DÜŞÜNCEYİ
İFADE
ÖZGÜRLÜĞÜ”**

KATILIMCILAR

PROF.DR YAHYA ZABUNOĞLU

PROF.DR. TEKİN AKİLLİOĞLU

PROF.DR. ANIL ÇEÇEN

YÖNETEN

AVUKAT SANEM ÇİPA

14. 07. 1999

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY

520 EAST 57TH STREET

CHICAGO, ILL. 60637

TEL: 773-936-3200

FAX: 773-936-3200

ANKARA BAROSU

“DÜŞÜNCEYİ İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ”

KONULU KONFERANS

ANKARA ADLİYESİ KONFERANS SALONU

14 TEMMUZ 1999

Açılış Saati: 14.00

HAKKI SUHA OKAY (Ankara Barosu Başkanı)- Sayın Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı, Türkiye Barolar Birliğinin Sayın Başkanvekili, Türkiye Barolar Birliğinin Sayın önceki Başkanı, çok değerli yargıç, savcı, avukat meslektaşlarım, değerli konuklar, hepinize “hoş geldiniz” diyorum ve Ankara Barosu adına saygılarımı sunuyorum.

Ankara Barosunun 76. Kuruluş Yıldönümü Etkinlikleri çerçevesinde yaptığımız bugünkü konferansın konusu “Düşünceyi İfade Özgürlüğü”dür. 12 Eylül sonrası oluşan yönetimin dayattığı Anayasa ve yasal düzenlemeler, aradan geçen 17 yıla rağmen maalesef hâlâ düşünceyi ifade özgürlüğünün önünde bir engel olarak durmaktadır. Bilindiği gibi, 1982 Anayasası, özgürlükleri daraltan, sınırlayan bir yasakçı anlayışla hazırlanmış ve bugünlere gelinmiştir.

Bu yapı, demokrasi ve hukukun temel ilkelerine aykırı olarak hâlâ sürdürülmektedir. Anayasanın geçici-15. maddesiyle korunma altına alınan yasalar mevcut olduğu sürece de, düşünceyi ifade özgürlüğünün önündeki engellerin kaldırılması mümkün olmayacaktır. Düşünce özgürlüğü, bütün özgürlüklerin temel taşıdır. İnsan haklarını esas alan, katılımcı ve çoğulcu demokrasilerde, düşünce suç olmaktan çıkarılmıştır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, düşünce özgürlüğünü, demokratik toplum kriteri olarak ele almaktadır ve nihayet 8 Temmuz 1999 tarihinde yazılı ve görsel basında yer alan bilgilere göre ülkemiz düşünceyi suç sayan yargılamaları nedeniyle 13 ayrı davada tazminat ödemeye mahkum edilmiştir. Bu haliyle aydınları, düşünenleri, bilim adamlarını yargılayan ve cezalandıran ülke olmaktan ve eleştirilmekten, yargılanmaktan kurtulmamız mümkün olamayacaktır.

Düşünceyi ifade özgürlüğü, haber alma ve bilgi verme hakkını içermesi nedeniyle günlük ve toplumsal yaşamımızla da doğrudan ilgilidir. Bu özgürlük elbette ki sınırsız değildir. Özellikle ülke bütünlüğünü, devletin tümlüğünü ve kamu düzenini ortadan kaldırmaya yönelik olarak kullanılması kabul edilemez. Bölünmez bütünlük ve demokratik, laik hukuk düzenine yönelen tehditlerin varlığı, ırk ve din temeline dayalı devlet yönetimi veya savaş ve şiddet kışkırtıcılığı, düşüncenin açıklanmasının, özgürlüğünün sınırlarıdır; ancak, düşüncenin açıklanmasının Terörle Mücadele Yasası kapsamında bir suç olarak değerlendirilmesinin ve yargılamanın Devlet Güvenlik Mahkemelerince yapılmasının, hukukun üstünlüğü ve demokratik devlet yapısıyla bağdaşmadığını da bu vesileyle ifade etmek istiyorum.

Bu konferans nedeniyle, Ankara Barosu İnsan Hakları Komisyonu, "Düşünceyi İfade Özgürlüğü" başlığı altında bir çalışma yapmış ve hazırlanan kırmızı kitapçıklar dağıtılmıştır. Bu çalışmayla özellikle bir hususu ortaya koymak istedik. Kişinin, kendi düşüncesini açıklamasından farklı olarak, katılmadığı görüşlere eserinde yer verip bunları eleştirmesi, sırf bu düşünceleri referans gösterip alıntı yapması nedeniyle mahkum edilmektedir. Ülkemizin düşünceyi ifade özgürlüğünün önünü açacak yeni ve acil yasal düzenlemelere ihtiyacının olduğunun tartışıldığı bugünlerde katılmadığı ve eleştirdiği düşüncelere kitabında yer vermiş olduğu için değerli yazar, yayıncı Sayın Muzaffer İlhan Erdost'un cezalandırılmasını da bir hukukçu olarak içime sindiremiyorum.

Avrupa istediği için değil; ya da, bir isme endekslenmeden Anayasa ve yasalarda gerekli değişiklikler yapılarak çağdaşlığın gereği olan evrensel standartlarda demokratikleşmeye ulaşılması, hukuk ve demokrasi ayıplarından kurtulunması dileğiyle sözlerime son veriyorum, katılımcılara başarılar diliyorum ve saygılar sunuyorum. (Alkışlar)

Bugünkü konferansımızı yönetmek üzere Ankara Barosu Yönetim Kurulu üyesi Sayın Avukat Sanem Çıpa'yı ve bu konferansın katılımcıları olan değerli hocalarımız, Sayın Tekin Akıllıoğlu'nu, Sayın Anıl Çeçen'i ve Sayın Yahya Zabunoğlu'nu kürsüye davet ediyorum.

Buyurun efendim. (Alkışlar)

AVUKAT SANEM ÇIPA (BAŞKAN)- Sayın konuklar, sayın meslektaşlarımız; hoş geldiniz. Baro Başkanımızın "düşünceyi ifade özgürlüğü" konusundaki açıklamalarından sonra konuya ilişkin başkaca bir şey söylemenin gerekli olmadığı kanısındayım. Bu nedenle panel hakkında çok kısa bir iki cümle söyleyerek panelimize başlamak istiyorum.

Ankara 1 Nolu Devlet Güvenlik Mahkemesi, bilimsel bir eser yazan ve bu eserinde bazı alıntılara yer veren yazar, yayıncı Muzaffer İlhan Erdost hakkında, Terörle Mücadele Yasasının 8/1 maddesine aykırı davrandığı gerekçesiyle mahkûmiyet kararı vermiştir. Yargılama esnasında panelistlerimizden Sayın Prof. Dr. Anıl Çeçen'den "Türkiye'nin Yeni Sevr'e Zorlanması Odağında 3 Sivas" hakkındaki görüşü istenmiş ve hocamızın, kitapta yer alan ifadelerin alıntı olduğuna ve kitabın önemli bir uyarı işlevini yerine getirdiğine dair görüşüne rağmen, yazar ceza almıştır. Kendisi şu anda aramızda. Kendisine "hoş geldiniz" diyorum.

Baromuz İnsan Hakları Komisyonu, Erdost kararının düşünceyi ifade özgürlüğüne önemli bir tehdit oluşturduğu görüşünden yola çıkarak kesinleşmiş bu kararın hukuki tartışmasının yapılmasını önemli ve gerekli görmüştür. Bu tartışmanın aynı konuda açılması kuvvetle muhtemel diğer davalara da katkısı olması dileğiyle sözü Sayın Yahya Zabunoğlu'na bırakıyorum.

Prof. Dr. YAHYA ZABUNOĞLU- Sayın Başkan, değerli konuklar, sevgili meslektaşlarım, çok sevgili öğrencilerim; bugün burada bir atölye çalışması, bir workshop çalışması yapacak gibi görünüyoruz. Aslında önümüzde çok önemli bir yargısal karar var. Bu bir örnek olay çalışması olarak bugünkü birlikteliğimizin ana temasını oluşturacak; ama, buraya nasıl vardık, böyle bir örnek olay nasıl çıktı, bunun tartışılması neden bir zorunluluk arz ediyor? Bir miktar, yakın tarihe ilişkin bilgilerimizi tazeleyerek konuya girmek istiyorum.

Değerli öğrencilerim bilirler. Ben, mensup olduğum fakültede aşağı yukarı 30 yıldır "Temel Hak ve Özgürlükler" dersini okutuyorum ve bu temel hak ve özgürlükler arasında ana özgürlük boyutu olarak "düşünce ve kanaat sahibi olma ve bunları açıklama özgürlüğü" üzerinde duruyorum. Oralardan başlayarak Türkiye'deki uygulamaya da yeri geldiğinde değinip isterseniz bugünkü birlikteliğimizin ana teması

olan bu örnek olay çalışmasına hazırlayıcı birtakım ön sunuşları sizlere arz etmek istiyorum.

Türkiye'deki "bilirkişilik kurumu"nu biliyorsunuz. İsterseniz örnek olaya gelmeden evvel yine bir küçük örnek olay anekdotuyla olaya başlayayım. Mao Ze Dung'un ünlü "Teori ve Pratik"i 1960'lı yıllarda suçlandı. Halen emekli Ordinaryüs Ceza Hukuku Profesörümüz, Ankara Ağır Ceza Mahkemelerinden birinde yargılama devam ederken verdiği 1 sayfalık raporda, "Bu kitabın 86'ncı, 97'nci ve 111'inci sayfalarında komünizm propagandası yapıldığı anlaşılmıştır" diye bir görüş bildirdi ve ondan sonra Rahmetli Profesör Kabbani, ben ve bir başka arkadaşımız, fakültemizden bilirkişi olarak atandık. Bu günün örnek olayıyla ilgili tartışmanın prototipi veya ilk örnek olayı böylece 1960'larda cereyan etti. Biz böylece, herhangi bir bilimsel kitabın, hele tercüme şeklindeki bir kitabın, bilimsel, ideolojik, siyasal her ne olursa olsun; ama, herhalde "Sosyal düşünceler tarihinde yeri bulunan bir kitabın, önemli bir ürünün tercümesinin herhangi bir bölümünde, şu veya bu satırında şöyle propaganda vardır" şeklindeki bir genellemeye kesinlikle iltifat etmedik. Mahkeme bizim görüşümüze uydu ve o kitap aklandı; fakat olan kitaba oldu. Bildiğim kadarıyla kitap, o arada, epeyce bir süre okuyucularından uzak kaldı.

Bunu şunun için söylüyorum. Türkiye, bu düşünce özgürlüğü alanında, özellikle fikir ürünlerinin kullanılmasında, çevrilip sunulmasında sürekli bir rakkas hareketi yaşamaktadır. Birtakım kavramların ne olduğu ister istemez sadece yargıya ve yargıya yardımcı olduğu söylenen kimi bilirkişilere tevdi edilmektedir. Onlar "Herhangi bir şekilde propaganda dolayısıyla suç var" derlerse, suç kabul edilmekte ve ceza tertip edilmektedir. Bu rakkas hareketinin olabildiğince artık ortadan kaldırılması zamanı gelmiştir. Rakkas hareketinden muradım, böyle radikal veya uçta mahkûmiyet kararları verilirken, bunun tam tersinin de konjonktür değiştiğinde karşımıza çıktığını görüyoruz. Biz bunu 1978'e kadar ki yıllarda yaşadık. Bu defa da aşağı yukarı rakkas tam ters istikamette hareket ettiği için, gerçekten propaganda sayılan ve birtakım eyleme itici düşünceleri ihtiva eden -bilimsel, gayri bilimsel önemli değil- ürünler için de aklanma kararları verildi. Nedir bunun ölçütü? Düşünce ve düşünceyi açıklama özgürlüğünün sınırları nelerdir? Bunların üzerinde anlaşmamız gerekiyor. Bugünkü örnek olay aslında bu konuda ortak bir kabule henüz ulaşamadığımızı göstermektedir.

Değerli dinleyenler, düşünce özgürlüğü ve düşünceyi açıklama özgürlüğü, kuşkusuz bütün özgürlüklerin anasıdır, en önemli özgürlük boyutudur; çünkü, diğer özgürlük boyutları insan düşüncesinde ortaya çıkmıştır, hepsi düşünce ürünüdür ve bunu da insanlar düşünce ürünü olarak evvela ortaya koymuşlar, sonra bunların felsefi boyutta işlenmesi gündemi gelmiş, sonra da kural düzenlemeleri yapılmıştır. Bizim bugün "kamu hak ve özgürlükleri" dediğimiz ve nesnellikleri yararlanılabilme koşul ve nitelikleri saptanmış bütün özgürlükler, düşünce özgürlüğünden gelmektedir. Düşünce özgürlüğü, diğer özgürlüklerle eklemlidir. Dernek kurma, toplanma, gösteri ve yürüyüş yapabilme özgürlükleriyle, bilim ve sanat özgürlüğüyle, bilgiyi edinme ve yayma özgürlüğüyle eklemlidir. Demek ki, bütün özgürlüklerin anası düşünce özgürlüğüdür. İş bununla da kalmamaktadır. 1961 Anayasamızda açıkça ifade edilen, 1882'de ise oldukça gölgeli ve biraz da çekinilerek ifade edilen özgürleştirme görevi bakımından, devletin özgürlükleri arttırma, mevcut özgürlüklerin sınırlarını genişletme ve yeni özgürlük kategorilerini yaratma ve mevcutlara bunlara ekleyebilme bakımından da düşünce özgürlüğü en büyük göreve sahip olan özgürlüktür. Yeni özgürlükleri, düşünce özgürlüğü yaratır, onları gündeme o getirir, tartışmayı o sağlar.

Hal böyle olunca, gördüğünüz gibi, düşünce özgürlüğü, bütün özgürlüklerin kaynağıdır, anasıdır ve bana sorarsanız, en önemli özgürlük boyutudur. 1961 Anayasasında düşünce özgürlüğünü düzenleyen hüküm gündemdeyken, biz kamu hukukçuları ve anayasa hukukçuları arasında, başta Sayın Soysal olmak üzere -ki ben de o zaman o görüşlere katılıyordum- bu özgürlüğün sınırlama kabul etmeyeceği bir anlayış çoğunlukta egemendi ve 1961 Anayasasının genel özgürlük sınırlandırıcı hükmünün tekrarı veya onu andıran bir ibarenin, 1961 Anayasasının düşünce ve kanaat özgürlüğünü düzenleyen maddesinde yer almaması, bu düşüncelere nesnelde dayanak oluşturduğu gibi, bu anlayış uzun boylu egemenliğini sürdürdü. Bildiğiniz gibi, 1971 ve 1972 değişikliklerinden sonra düşünce özgürlüğünün sınırlandırılıp sınırlandırılmayacağı konusundaki tartışma anayasa hukuku ve normatif hukuk ilkeleri bakımından ortadan kaldırıldı, en somut örneğini de 1982 Anayasası getirdi. Artık o tartışmaya girmek istemiyorum.

Açıkça ifade edeyim, bütün özgürlüklerde olduğu gibi, düşünce özgürlüğünde de düşüncenin açıklanması boyutunda özellikle -ki bunlar ikiz kardeşlerdir, birbirinden ayrılamaz- sınırlandırma pekala mümkündür. Nitekim, bütün anayasal

düzenlemelerde düşünce özgürlüğünün sınırlandırılabilceği kabul edilmiştir. Türkiye'nin taraf olduğu Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 10. Maddesinin 2. Bendinde de açıkça bu sınırlamalar belirlenmiştir. Peki, bizim hukukumuz ve tatbikatımız bakımından olay böyle olduğuna göre, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 10. Maddesinin 2. Bendinde sınırlandırmayla ilgili ölçütler ortaya konduğuna göre ve 1982 Anayasasında da sınırlandırma ölçütleri ortaya konduğuna göre, mevcut uygulama acaba neden bu ölçütlerin ışığında cereyan etmemektedir? Aslında, örnek olaydaki tartışmalar bizi bu konuda sağlıklı bir sonuca götürmekle beraber, kuramsal açıdan benim ortaya koymak istediğim teşhis şundan ibarettir: Biz galiba bu normatif değeri olan ölçütlere, bağlı bulunduğumuz Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 10. Maddesindeki ipuçlarına, kriter normlara ve onların aslında başarılı sayılmayacak bir tekrarından ibaret olan mevcut Anayasamızın düşünce özgürlüğünü düzenleyen hükmündeki yani 26. Maddesindeki 3. Fıkradan itibaren yer alan ölçütlere pek içerik ve sağlam hukuksal, yargısal yorumlar getiremiyoruz. Bütün tartışma da zannedersen bundan dolayı ortaya çıkıyor.

Aslında Avrupa makamlarından, Strasbourg makamlarından mahkemenin konuyla ilgili içtihatlarına baktığımızda, mesele o kadar çözümlenemeyecek gibi de değildir. Bizde son olaylar muvacehesinde, daha evvel de olduğu üzere asıl tartışma propaganda kavramından doğmaktadır. Düşünce açıklanacaktır, zaten düşüncenin açıklanmasını engellemek diye bir şey yoktur. Bunun için araç ve gereçlerden yararlanılacaktır. Düşüncenin açıklanmasıyla bütünleşmemiş bir düşünce özgürlüğü söz konusu olamaz.

Peki, ondan sonra ne olacaktır? Açıklanan düşünce, salt açıklandığı için propagandadır; yani, eyleme sevk edici bir davranış biçimi olarak mı telakki edilecektir; yoksa, propaganda sözcüğünün içeriği mi saptanacaktır? Biz, o teori ve pratikle ilgili, Mao Ze Dung'un ünlü yapıtıyla ilgili bilirkişi raporumuzda, Rahmetli Prof. Kapani ile birlikte propaganda sözcüğünün siyaset bilimindeki yerini ve oradaki anlaşılış boyutunu hukuka ve hukuk uygulamasına aktarmaya gayret ettik. Propaganda, aslında bir siyaset bilimi ve bir siyasal davranış modelidir. Propaganda, eyleme götüreceğ şekilde fikir zerketme, yoğunlaştırılmış bir şekilde teşvikte bulunma boyutudur. Bunun için tekrarlar vardır, değişik araç ve gereçler kullanılabilir, bunun için başkalaştırma vardır, yineleme vardır, sevdirmeye vardır vs. Ama, propaganda bir

yoğunluk içerir. Bu nedenle herhangi bir fikrin içeriği mevzu hukuk bakımından nasıl nitelenirse nitelensin, salt açıklanmış olması keyfiyeti, propaganda telakki edilemez. Bunun için zaten ders kitaplarında ve klasik uygulamalarda örnekler de verilmiştir. Ünlü Harold Joseph Laski, 1930'lu yıllarda özgürlüğün genel kuramıyla ilgili ilk ürününü verdiğinde -dikkat buyurun o zamanlar İrlanda problemi vs. yoktur- "Trafalgar Meydanı'nda herkes istediğini söylemeye kadirdir; ama, konuşmacılardan birisi eline bir topuz alıp, hadi bu söylediklerimizi Victoria Garı'nda birtakım kişilerin kafasını kırarak uygulayalım dediği zaman, o zaman suç sayılan eylem başlar" demiştir. Amerikan yargı yerleri, Yüksek Mahkeme, mevcut ve yakın tehlike kriterini getirmişlerdir. Bizim yargı yerlerimiz de, şimdi bu kavramı kullanmaya kalkıştıklarını veya benimsediklerini gösteren örnekler vermektedirler.

Şimdi sözümü şöyle bağlamak istiyorum: Galiba bizim için özellikle sınırlandırma ve suç vasfının tayininde; yani, özgürlükle ilgili kullanımın suç boyutlarına varmasını sağlamada asıl sağlam ölçütleri mensubu bulunduğumuz Avrupa organlarından, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin 10. Maddeyle ilgili yorumlarından çıkarmak gerekir. Bunlarla ilgili aslında çok zengin bir katalog bugün elimizdedir. Orada hürriyetlerin demokratik bir toplulukta zaruri tedbirler maiyetinde olarak sınırlandırılması bir ışık tutucu ölçüttür. Milli güvenlik, toprak bütünlüğü ve amme emniyeti -ki bizim Anayasamızda da benzer sözcüklerle ifade edilmiştir- bu ölçütlerin bir kısmı olarak karşımıza çıkmaktadır. Eğer bunları kullanabilseydik, zannedersenem, biraz sonra üzerinde duracağımız örnek olayda olan ve şimdiden ifade etmekte bir sakınca görmüyorum, ağır adli hatayı bir örnek olay olarak bugün tartışmak durumunda olmayacaktık.

Sayın dinleyenlerim. sözlerimi şöyle bağlamak istiyorum. Düşünce ve kanaat özgürlüğünün kullanımı aslında, sınırsız özgürlük ve hürriyeti yok etme hürriyetleriyle de birlikte düşünülmelidir. Aslında kuramsal boyutta biz derslerimizde de bunu böyle yapıyoruz. Hürriyeti yok etme hürriyeti tanınabilir mi? hürriyeti yok etme hürriyeti belki düşünce özgürlüğü boyutunda tanınabilir; ama, onun da sınırlandırılması söz konusu olmalıdır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 17. Maddesinde hiçbir özgürlüğün, orada yazılan değerleri, varlıkları ve kurumları ortadan kaldırmak için kullanılmayacağı açıkça ifade edildiğine göre, sınırsız bir düşünce özgürlüğünün hürriyeti yok etme hürriyetinin kabul edilmemesi karşısında hiçbir uygar hukuk

düzeninde de yerinin olmaması gerekir. Zannedersem, bu genel açıklamalar ışığında şimdi somut olaya veya örnek olaya biraz daha yakından bakmak imkânımız olabilecektir. Bu söylediklerin tamamı tartışmaya açıktır. Bunu da ifade etmekte yarar görüyorum. Düşünce özgürlüğüyle ilgili görüşler üzerinde bir ortak değerlendirme durumu söz konusu değildir; ama, zannedersem, bu söylediklerimin ışığında daha sağlıklı birtakım çözümlere örnek olay bakımından varmamız mümkün olabilecektir diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN- Hocam biz de teşekkür ediyoruz. Sayın Yahya Zabunoğlu'na teşekkür ettikten sonra ve Anıl Beyin isteği üzerine ikinci sözü Sayın Tekin Akıllıoğlu'na bırakıyoruz.

Buyurun efendim.

Prof. Dr. TEKİN AKILLIOĞLU- Saygılar sunuyorum. Bu benim için büyük bir fırsat oldu; ama, söyleyeceğim her şey daha önce söylendiği gibi, buna rağmen bir-iki şey söylemek istiyorum.

Bizde ifade hürriyeti yahut anlatım özgürlüğü konusunda tartışmalar odaklanıyor. Ben kendimi bildim bileli bu böyledir. Ancak, bir başka gelişme olarak da iletişim özgürlüğü var. O zaman ikisi ayrı kavramlar aslında. İletişim, düşüncenin içerisine konduğu kabı ifade ediyor; yani, insanların birbirinin ne yaptığından, ne söylediğinden, ne düşündüğünden haberdar olmasını sağlayacak araçların kesintiye uğramaksızın ve devletlerin hudutları buna engel olmaksızın kullanılabilmesi. İçine konulan maddeler bakımından da çok çeşitli konular var. Reklam, ticari bilgiler, siyasi bilgiler vs. birçok şey. Bunlar arasında bir tanesi bugünkü toplantının konusu. Düşünceyi anlatma, açıklama özgürlüğü aslında siyasal düşünceyi, yani belli bir rejimi, içinde bulunduğunuz rejimi eleştirebilme hakkına sahip misiniz? Tartışma budur. Daha doğrusu iletişim özgürlüğünün örttüğü birçok alan içerisinde bir tanesi Türkiye'yi mecburen yakından ilgilendirdi. Bu da, hükümeti eleştirme hakkıdır. Bu ne kadar olmalıdır, nereye giderse suç olur? Tarihimiz, bunun ibret örnekleriyle dolu.

Türkiye, 1987'den itibaren "Ben bu konuda denetime açığım" diyerek kendisini Avrupalı saydığı için, Avrupa kurallarına uymayı kabul ettiği için, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin denetim sistemine girdi, 1990'da da yargı sistemini

kabul etti. O sistemden birtakım kararlar çıktı ve bu kararlar anayasal sistemimizi tartışmaya açıyor. Devletimizin yöneticileri, anayasal sistemimizin tartışmaya açılması ihtimali karşısında fevkalade rahatsız olarak, "Acaba, bu Avrupa İnsan Hakları sistemi nedir, yani bizi nereye kadar zorluyor?" diye düşünmeye başladılar. Bu da bizi ilginç bir noktaya getirdi.

Ben tekrar başa dönüyorum. Sayın Baro Başkanı, böyle bir toplantı yapmakla bence çok isabetli bir karar vermiş oldu. Dilerim, bu böyle bir çalışmalar dizisi halinde, Sayın Zabunoğlu'nun dediği gibi bir çalışma toplantısı bu, böyle bunları başkalarının izlemesini diliyorum; yani burada 15 dakikada çok fazla bir yol alacağımızı sanmıyorum. Benim altını çizmek istediğim birinci konu şu: Türkiye cumhuriyete kadar olan dönemde, Batının "Sizde ifade hürriyeti yok, bunu sağlayın" baskısı altında kalmıştır. O dönemler hakkında bilgi vermek için vaktim maalesef yok; ama, o dönemde ilginç şeyler var tabii. Ondan sonra cumhuriyetin ilk dönemlerinden Sovyetler Birliğinin yıkıldığı 1990'ların başına kadar geçen dönemde, komünist ya da sosyalist düşünceleri, Türkiye'de aman kimse duymasın diye mücadele ettik. Birinci altını çizmek istediğim şey, bu sosyalist düşünceleri yaymaya çalışan insanlar hapislere atıldı. Benim çocukluğumda bir diş hekimi, kırmızı fular taktığı için mahkum olmuştu. Benim de sarı lacivert bir kazağım vardı. "Bunun içinde kırmızı yok mu?" diye büyüklerime sordum. "Yok" dedikleri zaman çok sevinmiştim. Çok dramatik örnekleri var. Bu insanlar ne olacak? Şimdi bunlar yaşıyorlar da. Şimdi anlaşıldı ki bu insanlar hakikaten böyle şeyler söyledikleri için hayatları işkence halinde geçmiş; yani, zindan olmuş. 1990'dan sonra Kürt ayrılıkçılığı problemiyle karşı karşıya kaldık. Bugün sanırım bu birtakım verilen kararlar, Türkiye'nin karşı karşıya kaldığı Kürt ayrılıkçılığı sorunu nedeniyle çok önemli siyasi bir yerde, kritik bir noktada. Düşüncüyü ifade hürriyeti adı altında ayrılıkçı örgütün propagandasını yapıp taraftarlarının sayısını çoğaltmak mı istiyoruz, yoksa hakikaten demokratik bir toplumda yaşamak ve her türlü düşüncenin de yaşamasına izin vermek mi istiyoruz? Bunun tartışmasını yapıyoruz aslında.

Burada size değişik tepkileri aktarmak istiyorum; daha kendi tavrımı söylemiyorum. Bir Amerikalı öğretim üyesiyle biz ortak ders yaptık. Mesela Pencap, Keşmir sorununda Hintliler mi, yoksa Pakistanlılar mı haklı? Keşmir'deki Pakistanlı ayrılıkçılara Hindistan'ın uyguladığı şeyler, uluslararası insan hakları kurallarına ne

kadar uyar? Halen de bunu yürütüyoruz. Amerika'nın tavrı şu: "Sizdeki Kürt ayrılıkçıların üzerine bu kadar neden gidiliyor? Ayrı olmayı istemeyi söylemek bir suç olmamalı." İyi; ama, savaş, yoğun bir çekişme, büyük bir problem var. "O zaman bu tür işleri yapanlarla yapmayanlar arasındaki ayrımı nasıl koyuyorsunuz?" diye sordu. Hakikaten bugünkü Türkiye'deki güncel tartışmaların odak noktası bu.

Batıdaki örnekler bakarsak, Batıda hiç kimse -İngiltere-İrlanda hadisesi dışında- kendi içinde ayrılıkçı bir hareketle mücadele etmek durumunda değil; yani, onları tuzları kuru. Ben, Yunanistan'da Türk azınlığın lideri Sadık Ahmet'in "Ben Türküm" dediği için mahkum olduğu dediği davada onun savunmasını yapmıştım. Orada şunu gördüm: "Hakikaten, birisinin bir etniğe, bir azınlığa taraftar olması Avrupa'da iyi karşılanıyor; ama, bunun ötesinde eğer silahlı bir örgüt vs. söz konusuysa, bunun bastırılması gerektiğini herkes kabul ediyor." Benim elimde bir sürü rapor var, bir çok örnek verebilirim; ama, tartışmayı uzatmamak için bir örneğini söylüyorum. Mesela, İtalyanlarla Avusturyalılar arasında Tirol meselesi vardır. Orada aslen Avusturyalı olanlar İtalyan bölgesinde, aslen İtalyan olanlar da Avusturya bölgesinde yaşarlar. Hepsi duvara bir yazı yazar. Bunlardan biri, "Avusturyalı İtalyanların canına okuyacağız, kanla bu işi halledeceğiz" diye mahkum olmuştu. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi bunun doğru bir karar olduğuna karar verdi; çünkü, neticede hakikaten yaşanan reel bir sorun var ve bu adam da, bunun, böyle kanla çözülmesini istiyor. Benim elimde Avrupa Birliğinin yaptığı bir rapor var. Orada diyor ki: "Şiddetle yakın ilgisi kurulmuşsa bu tür açıklamaların bastırılması gerekir; ama, şiddet dışında, siyasi partilerin programlarında çözüm önerileri vs. getirmeleri yasaklanmamalıdır." Bizim mahkum olduğumuz Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi önünde, Türkiye Birleşik Sosyalist Partisi, Emek Partisi -adlarını tam olarak bilmiyorum- programında "Kürtlerin azınlık olduğu, bu meselenin dostça çözülmesi gerektiği, partinin bunu yapacağı" denildiği için Anayasa Mahkemesi tarafından kapatılan 3 tane parti var. Bunlar hakkında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi diyor ki: "Partiler bunları söyleyebilir. Size ne oluyor, niçin kapattınız?" Karar bu. Bizim Meclisimizde bunların tartışılması gerekir; ama, "Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ne oluyor, o kim, bizim Yargıtay'ın, Danıştay'ın üzerinde bir mahkeme mi var, ona vetki mi verdik?" diye tepkiler var. Demek ki, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin ve onun sisteminin iç hukuktaki etkilerini tam olarak değerlendiriyor değiliz; ama, diyelim ki

değerlendirdik, bence Meclisin oturup düşünmesi lazım; yani, bunu değiştireceğiz, Anayasadaki hükümleri nasıl değiştireceğiz, partiler böyle çatlak ses çıkarırsa, bunlara tahammül etmek zorundaymışız madem ki, nasıl tahammül edeceğiz, problem burada. Bence, siz değerli büyüklerimiz bu konulardaki düşüncelerini söylemesi ve topluma ışık tutması gerekiyor.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN- Biz de Sayın Tekin Akıllıoğlu'na teşekkür ediyoruz.

Şimdi de sözü Sayın Anıl Çeçen'e bırakıyoruz.

Prof. Dr. ANIL ÇEÇEN- Bana söz hakkı verdiğiniz için teşekkür ediyorum. Konuşmama başlamadan önce basın mensuplarından bir ricam olacak. Son derecede önemli bir konuda konuşuyoruz ve bu konular son zamanlarda Türkiye'de maalesef siyasi amaçlı olarak ele alınıyor ve siyasi amaçlı olarak subjektif yorumlara tabi tutuluyor. O nedenle, sözlerimizi, değerli basın mensupları, çarpıtmadan yayınlarlarsa memnun olurum; çünkü, çeşitli toplantılarda söylediğimiz sözler başka boyutlarda yorumlanarak basına yansıtıldı. O da tabii Türk kamuoyunun bu konularda objektif bilgi elde etme hakkını ortadan kaldırıyor.

Düşünce özgürlüğü kavramı yeni bir kavram değildir, eski bir kavramdır. Tarihin ilk dönemlerinden beri var. Önceden daha statik bir kavramdı. Bugün daha dinamik bir kavram olarak görünüyor. Özellikle 50 yıllık "Soğuk Savaş" döneminde, düşünce özgürlüğü kavramına biz alışmıştık. Son 10 yılın yeni dünya düzenine geçiş sürecindeki düşünce özgürlüğü kavramı ise çok daha farklıdır. Hatta çok daha ileri gidiyorlar. Düşünce özgürlüğü ki, ben Soğuk Savaş döneminde üniversitelerden atılan hocalardan birisiydim. Bunu savunduk yıllarca, insan hakları çerçevesinde; ama, bugün salt ve statik anlamda bir düşünce özgürlüğü kavramını tanımanın yeterli olmadığını, olmayacağını, düşüncenin özgürleştirici bir süreci gündeme getirmesi gerektiği savunulmaktadır.

Evet, düşüncenin özgürleştirici bir süreci getirme gibi bir görevi olduğu bugün savunulmaktadır. Çok ideal, çok büyü, gerçekten karşı konulması mümkün olmayan bir kavram. Sonuna kadar sahip çıkmamız gerekiyor; ama, bir de bakıyoruz ki, arkasında bu tür olayların yani bu soyut kavramların, bu genel kavramların arkasında başka siyasi oluşumların da gündeme geldiğini görüyoruz; yani, düşüncenin

özgürleştirici süreci, düşüncenin yıkıcı sürecine dönüşüyor. Düşüncenin özgürleştirici süreci, düşüncenin parçalayıcı, bölücü, dağıtıcı bir süreçte etkin olmasını beraberinde getiriyor. Nasıl mı? İşte son 10 yılda dünyanın içine düştüğü durumu görüyorsunuz. Gelmiş geçmiş dünyanın en büyük imparatorluğu olan Sovyetler Birliğinin darmadağın olduğunu görüyorsunuz. Dünyanın yine büyük federasyonlarından Yugoslavya'nın paramparça olduğunu görüyorsunuz ve bunlar çok ciddi boyutlarda düşünce özgürlüğü, demokrasi, çağdaş demokrasi ve insan hakları gibi son derece büyük kavramlarla değerlendiriliyor. Bu açılarından baktığınız zaman sonuna kadar bunları savunmak mümkün; ama, sonuçta ortaya bir bakıyorsunuz ki, devlet yapılarını yıkan, çökerten bir sürecin gündeme geldiğini görüyoruz ki bu da üzerinde durulması gereken bir konudur.

Değerli dinleyiciler, düşünce özgürlüğüne baktığımız zaman, ilk kaynağında insanın doğayla mücadelesini görüyoruz. İnsan, doğaya karşı mücadele verirken, düşünce özgürlüğünün ilk görünümünün ortaya çıktığını görüyoruz. İkinci aşamada insanın insana karşı verdiği mücadele, üçüncü aşamada insanın topluma karşı verdiği mücadelede düşünce özgürlüğünün aşama aşama geliştiğini görüyoruz. İnsanlık tarihine baktığımız zaman, toplumsal farklılaşmaların, siyasal farklılaşmaların beraberinde düşünsel farklılaşmalar da getirdiğini görüyoruz; yani, yönetenler-yönetilenler, egemenler-hegemonya altında olanlar ki insanlık tarihine baktığınız zaman devlet yapılarının hiçbirisinin kalıcı olmadığını, değişen dönemlerde farklı farklı yapıların gündeme geldiğini görüyoruz ki, işte o farklı yapılar gündeme gelirken, mevcut yapıları önce eleştirerek, sonra çalındatarak, sonra da çökerterek gündeme gelmektedir. Demek ki, dünya tarihine baktığımız zaman, hiçbir devlet, hiçbir toplum, hiçbir siyasi yapının böyle yüzyıllarca sürmediğini, değişen koşullarda, ortaya çıkan dönemlerde farklı farklı eğilimlerin gündeme geldiğini görüyoruz. Ortada yüzyılların süregelen bir geçmişi var. Demek ki bunları düşünce özgürlüğü çerçevesinde ele aldığımızda, düşünce özgürlüğünün pek de masum bir kavram olmadığını, risk faktörünün yüksek olduğunu kabul etmek durumundayız.

Bugün, özellikle son 10 yılda, dünyanın girmiş olduğu süreçte, eski kavramların değiştiğini, yeni kavramların yaratıldığını, eski kavramlara yeni içerikler belirlendiğini görüyoruz. Mesela, bir örnek vereyim: Government kavramı, hükümet, yönetim, devlet kavramı bırakılıyor, yerine Governence kavramı getiriliyor.

Governance'ın anlamı yönetim, ortak yönetiştir. Halkla devlet ve kamu yönetimlerinin beraber çalışması gibi bir kavram gündeme geliyor ve bu süreç içerisinde düşünce özgürlüğünün çok ciddi boyutlarda içerik değıştirdiğini görüyoruz. Çünkü, mevcut yapılar bu geçiş süreci içerisinde dağınıklığa uğramaktadır. Bugün düşünce özgürlüğü kavramının kendi başına yeterli olmaktan çıktığını ve beraberinde ifade özgürlüğünü de getirdiğini görüyoruz. Hatta bu ifade özgürlüğü kavramı o kadar önemle ele alınıyor ve üzerine gidilerek yorumlanıyor ki, düşünce özgürlüğü kavramı biraz geride kalıyor.

Ben de geçen sene bazı yabancı bilim adamlarıyla bir toplantıya katılmıştım. Orada şu söylendi bana: " Bu ifade özgürlüğünden korkmayın, bunu sonuna kadar serbest bırakın." Türkiye'nin iç yapısından ve siyasi yapısından gelen hassas noktaları gündeme getirdiğimizde aynen İngilizce şunu söylediler: "Don't worry. We want a strong state" Yani, "Korkmayın, biz güçlü bir devlet istiyoruz" dediler. Güçlü bir devlet nasıl olur? Düşünce ve ifade özgürlüğünü sonuna kadar sınırsız tanıyarak. Burada ideal bir nokta var. Sonuna kadar sınırsız tanıyabilmek için, Amerika Birleşik Devletleri gibi dünyanın en güçlü ülkesi olmak lazım. Eğer, o kadar güçlü bir ülke değilseniz, devlet yönetiminiz o güce sahip değilse, en ideali gerçekleştireyim derken altında kalabilirsiniz. Türkiye, çok ciddi boyutta bu risk faktörüyle karşı karşıyadır. Demek ki, ifade özgürlüğü olgusuna da baktığımızda bu risk faktörünün etkin olduğunu görüyoruz. İfade özgürlüğünden kastedilen şudur: Sınırsız eleştiri.

Sınırsız eleştiri nedir? Sınırsız yüklenme, sınırsız saldırı hatta küfür özgürlüğüdür. Medyada, basında haber programlarında görüyorsunuz; mesele bir dinsel boyutuyla ele alınıyor, bir etnik boyutuyla ele alınıyor, bir kimlik boyutuyla ele alınıyor. Bütün bu konular da yıllardır bekleyen konular, görüşler; düşünce özgürlüğü adına açıkça dile getiriliyor. Türkiye Cumhuriyeti modelinin yanlış olduğu, hatta daha da ileri gidelim; Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin, Sosyalist Partinin kapatılmasıyla ilgili kararda, verdiği normal kararın ötesine giderek, "Türkiye Cumhuriyeti Devletinin baştan yanlış kurulduğunu; çünkü, Anadolu'da tek bir ulusun olmadığını, halkların bulunduğunu ve bu çerçevede yeni bir devlet yapılanması kurulana kadar bu meselenin tartışılması gerektiğini açıkça ifade eden kararlar alınmaktadır.

Elimdeki -sözümü fazla uzatmak istemiyorum, bunlar çok uzun konular- gayet somut örnekleri size göstermek için geldim. Geçen sene Türkiye'de yayınlanmış, iki tane kitap var. Konuşmamı unutabilirsiniz; ama, bu kitaplar basılmıştır, nettir. Bir tanesi "Düşünce, İnanç, Vicdan ve İfade Özgürlüğü. Altında yazıyor: "Human Rights Project" "Kürdistan İnsan Hakları Projesi, Düşünce, İnanç, Vicdan ve İfade Özgürlüğü". Bakın, düşünce, inanç, vicdan özgürlüğü son derece masum; sonuna kadar katılırız, destekleriz; ama, altında olmayan bir devletin adı var. Olması istenen bir devletin adı var. Ona karşı da Türkiye Cumhuriyetinin hedef alındığı bir yapı var. Nerede hazırlandığına bakıyoruz: Londra'da hazırlanan bir büyük uluslararası proje. İngilizce'si ve Türkçe'si aynı anda Türkiye'de yayınlanmış. Demek ki, düşünce, inanç ve vicdan özgürlüğüyle ilgili bir konuyu ele alıp incelediğimizde, Türkiye'nin bölünmesi, parçalanması ve bu bölgede yeni bir devlet çıkması, kendiliğinden sonuç olarak ortaya çıkmaktadır.

İkinci kitap, gene geçen sene 1998'de Türkiye'de yayınlanmış, "Avrupa'nın Etnik Parselasyonu" Hazırlayan, Belgin Mungan. Bu kitabı da okuduğunuz zaman, şunu görüyorsunuz: Avrupa Birliği'nin öncüsü ve giderek merkezi olan Almanya'nın ciddi boyutlarda yeni bir Avrupa için bir plana sahip olduğunu söylemektedir. Planın adını ben söylemiyorum; kendileri koymuşlar: Etnik Parselasyon. Parselasyon deyince, siz hukukçuların aklına hep emlak işleri gelir. Demek ki, dünyayı bir mülk olarak görüyorlar. Dünyanın yeniden parselenmesi gündemde ve o arazilerin üzerinde yaşayan dinsel topluluklar, etnik topluluklar olarak görülüyor.

Almanya'nın düşüncesi şu: Avrupa'nın ortasında kocaman bir Almanya, birleşmiş bir Almanya; Almanya'nın etrafında yaşayan bütün ülkelerin, bütün ulusların, Fransa ve İngiltere dahil olmak üzere, -Biliyorsunuz, İngiltere'de başladı otonomi süreci ve Fransa'da da başladı- etnik parselasyona yönlendirilerek, bu büyük devletlerin dağılması, parçalanması ve Almanya merkezli bir devlet yapısının ortaya çıkması.

Balkanlarda gördük, etnik parselasyon devam ediyor. Yugoslavya çok müsait bir yapıdaydı hâlâ devam ediyor. Türkiye'de de çok müsait bir yapı vardı. Mustafa Kemal Atatürk'ün, Türkiye Cumhuriyeti modelini kurmadan önce, Lozan'a gelen İngiliz heyetine Lord Curson'un söylediği gibi, tıpkı Yugoslavya'daki gibi bir etnik

yapılanma; yani, etnik toplulukların belirli bölgelere toplanması, otonomi verilmesi, daha sonra federasyona giden bir yapının ortaya çıkması.

Değerli dinleyiciler, sözümü fazla uzatmak istemiyorum, şuna gelmek istiyorum: Konumuz genel boyutuyla ele alındığında, düşünce özgürlüğünün soyut anlamları üzerinde durabiliriz; ama, önümüzde bir de somut olay var. O somut olay, Erdost davasıdır. Erdost davasıyla beraber aynı günlerde, aynı anlarda, Oral Çalışlar davası da gündeme geldi; hatırlatırım: Oral Çalışlar davası, farklı bir dosyadır, farklı bir konudur. Erdost davası, farklı bir konudur; ama, her nedense her ikisi de aynı hukuki muameleye tabi tutulmaktadır. Aynı hukuki muameleyle karşı karşıyadır.

Burada bir hukuki yanlışlık yapıldığı kanaatindeyim. Nitekim, dosya benim önüme geldiğinde, dosyayla ilgili görüşlerimi yazdım. Şimdi görüyorum ki, elinizdeki bu kırmızı kitapçıkta, benim yazmış olduğum bilirkişi raporu basılmış. Orada da belirttiğim üzere, burada gerçekten bir hukuki yanlışlık söz konusudur. Kitabın ismiyle başlayalım: Türkiye'nin yeni Sevr'e zorlanması çerçevesinde gerçekten Türkiye yeni dünya düzeni süreci içerisinde yeni bir Sevr'e zorlanmaktadır. Bakın, ben size iki kitap getirdim. Yüzlerce, binlerce kitap getirilebilir. Birazcık kitapçılara gidip, yeni çıkan yayınlara bakarsanız, okuduklarınızın sadece hukuki değil siyasi boyutta ne gibi sonuçlara yol açabileceğini de biraz düşünürseniz, Türkiye'nin gerçekten yeni bir Sevr'e doğru zorlandığını görüyoruz.

Bu süreç içerisinde Türkiye'nin bu konuları yeni yeni tartışmaya başladığını görüyoruz ki, on yıllık bir gecikme var. İnsan Hakları Mahkemesinde, Türkiye'nin insan hakları sorununun ötesinde, siyasi yapısının tartışılması noktasına gelindi. Türkiye'nin bir insan hakları sorunu vardır. Türkiye'de bir düşünce özgürlüğü sorunu da vardır. Türkiye'deki demokrasi, Avrupa standartlarına daha tam olarak erişememiştir; fakat, bunları karıştırmamak gerekir. Maalesef, Türkiye'nin içine sürüklenmiş olduğu bu dar boğazda, bu kavramların hepsi, bu konuların hepsi birbirinin içine girmektedir. Bir kaos içerisindeyiz. Bu kaos içerisinde bazı dosyalar, bazı konular, maalesef bir komplikasyon içerisinde, bir karışıklık içerisinde ele alınmaktadır. En son örneği de Erdost davasıdır.

Değerli dinleyiciler, düşünce özgürlüğünün en üst düzeyde gerçekleştirilmesi, Mustafa Kemal'in deyişiyle söylüyorum: "Çağdaş uygarlık dünyasına onurlu bir ülke

olacak ülke için ana amaçtır ve hedeftir." Düşünce özgürlüğünü en üst düzeyde; yani, her türlü sınırın ötesinde tanımamız gerekmektedir. Düşünce özgürlüğü adına, birtakım siyasi manevralar veyahut birtakım siyasi hesaplar gündeme getiriliyorsa -ki Sayın Akıllıoğlu da, Sayın Hocam Yahya Zabunoğlu da açıkça ifade ettiler- düşünce o kadar da sınırsız değildir.

Burada sonuç olarak şunu söylemek istiyorum: Alman Anayasasında bugün hâlâ düşünce özgürlüğüyle ilgili sınırlar vardır. Adam öldürme konusunda, ayaklanmayı kışkırtma konusunda, şiddetleri propaganda konusunda, gençlere tehlikeli durum getirebilecek gelişmelerle ilgili konular da; din duygusunun istismarı konusunda Alman Anayasası düşünce özgürlüğünü tanımamaktadır. Avrupa'nın merkez ülkesinde, ki biz Avrupa'ya girmek istiyoruz; ülkenin çıkarı, kamu düzeni, kamu yararı açısından hâlâ düşünce özgürlüğünün sınırları var ise, -maalesef Türkiye'de bu kavramları unuttuk, bu kavramları yeniden hatırlamamız gerektiği kanısındayım- o zaman Almanya ne yapıyorsa, Avrupa'daki diğer ülkeler ne yapıyorsa, Batı ülkeleri ne yapıyorsa, biz de o doğrultuda birtakım girişimlerde bulunmak durumundayız.

Bu gibi konular bize yansıtılmak istediği biçimde, medyatik saldırıyla kamuoyunun önüne getirilmemelidir. O zaman Türkiye tek boyutlu bir zorlamayla karşı karşıya kalıyor. Bu kavramların hiçbirisi tek boyutlu değildir; farklı yaklaşımları vardır. Çeşitli ülkelerde farklı farklı değerlendirmelere tabi tutulmaktadır. O zaman Batı ülkelerinin anayasalarını getirtelim, hepsini tek tek inceleyelim, karşılaştıralım. Ondan sonra Türkiye'deki durumu değerlendirelim. Bunlar yapılmadan, sadece Türkiye'deki durumun ele alınmasını ben bir bilim adamı olarak, eksik bir çalışma olarak görüyorum. Kısa zamanda Türkiye'nin, hızla dünyadaki diğer gelişmelere ve bu konulardaki, bu sorunlardaki diğer ülkelerdeki gelişmeler dikkate alınmalı ve sadece Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin değil; Amerika'daki uygulamaları, Afrika'daki uygulamaları ve -biliyorsunuz kıtasal düzeyde bölgelerde farklı farklı insan haklarıyla ilgili sözleşmeler vardır, mahkemeler vardır- bütün bunların karşılaştırılmasının yapılması gerekiyor.

Küreselleşme sadece ekonomik ve kapitalizmin çıkarları doğrultusunda değil; küreselleşme olacaksa, düşünsel düzeyde de gerçekler tüm boyutlarıyla ortaya

çıkarak olacaktır. O zaman Türkiye de, kendi ulusal çıkarları doğrultusunda ve gerçekler doğrultusunda birtakım kavramları değerlendirebilecektir.

Vakit olursa, ikinci kısımda da konuşmama devam etmek isterim. Bana bu söz hakkını verdiğiniz için teşekkür ediyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN- Sayın Anıl Çeçen'e biz de çok teşekkür ediyoruz. Panelimizin bu ikinci kısmında katılımcılarımıza sorulmak istenen sorular varsa, bunları alalım. Soru sormak isteyenlerin kendilerini tanıtması, sanıyorum daha uygun olacaktır.

Buyurun.

Prof. Dr. YAHYA ZABUNOĞLU- Terörle Mücadele Yasasının 8 inci maddesinde değişiklik yapıldı. "Her ne suretle olursa olsun" ibaresi çıkarıldı. Biraz önce üzerinde durduğunuz o temel ölçütler ışığında, Anayasamızda da yer alan sınırlandırma faktörleri nazara alındığında; nasıl bir değişiklik yapılması daha yerinde, usulüne ve amacına uygun olur? Onu öğrenmek istiyorum.

Yoksa öylece kalsın mı 8 inci madde? Siz sormazsanız, biz birbirimize soracağız

BAŞKAN- Buyurun, Mehmet Bey.

Avukat MEHMET CENGİZ- Şu anda Başkent Adliyesinde tartışma yapıyoruz. Onun için izin vererseniz, soruya girerken biraz çuvaldızı kendimize batırmak istiyorum.

Sayın Hocamın da belirttiği gibi, 1995 yılında bu meşhur 8 inci maddede bir değişiklik yapıldı. 8 inci maddede "Hangi maksat, nedenle olursa olsun" ibaresi kaldırıldı. Bu kaldırma üzerine, yasanın amir hükmü uyarınca, ne oldu; hükme bağlanmış dosyalar, yeniden ele alındı. Yeniden ele alındığı zaman gördük ki, ben kendi adıma, pratiğin içinde olan birisi olarak, takip ettiğim ya da uzaktan izlediğim dosyalardan hiçbirisinde, yeniden ele alındığı zaman suç unsurları açısından tatmin edici bir tartışma yapamadım.

Ne oldu; iki yıllık ceza bir yıla, para cezası da ona orantılı olarak indirildi. Olay bundan ibaret kaldı; yani, yeterlidir, yetersizdir. 1995 yılında, yasama organı bizi tatmin eder veya etmez bir değişiklik yaptı. Üzerinde en fazla spekülasyon yapılan ibareleri yasadan çıkardı. Peki, biz hukukçular adliye, yargıçlar, yargı bu değişikliği

nasıl algıladı? Hiç mi bir şey değişmemiştir? Yani, 1995 öncesiyile, sonrası arasında dosyalar yeni haliyle ele alındığında, Türk Ceza Yasasının 2 inci maddesi açısından değerlendirildiğinde, hiçbir tane ben rastlamadım ki suç unsurları değişmiş olsun. Dolayısıyla, eskiden mahkûm edilmiş olan sanığın, şimdi beraatine hükmedilmiş olsun. Belki birkaç tane benim rastlamadığım istisna vardır; ama, olay bundan ibarettir.

O sebepten dolayı, biraz da herhalde bu tür tartışmalarda, yalnız Yasamanın değil, yalnız yasal düzenlemenin değil; pratik anlamda Yargının da olayı nasıl ele aldığı dikkate alınmalıdır diye düşünüyorum. Sayın Hocalarımızdan, bu konudaki düşüncelerinin ne olduğunu öğrenmek istiyorum.

İkincisi, Sayın Akıllıoğlu işaret ettiler; kanımca son derece önemli bir konudur. "Avrupalı olacağız" demişiz, denetime kendimizi açmışız, bireysel başvurma hakkını tanımışız ve ondan sonra Türkiye'de kararlarla karşı karşıya kalmışız. Yine biz, Ankara Barosu İnsan Hakları Komisyonu olarak, bundan evvel yayınladığımız broşürde de belirttiğimiz gibi, sanki âdeta vitrine konulup da satılması söz konusu olmayan bir mamul gibi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine imza atmışız. Alıcı olmak istiyorsunuz, "Hayır, o numunedir, satılmaz" diyor. Dolayısıyla bu Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin, Türkiye'ye ilişkin bu kararlarının karşısında neler yapılmalıdır? Örneğin, çok Uyum Yasalarından bahsediliyor. Son Anayasa değişikliklerine paralel, mevzuatta değişiklikler yapılması gerektiği tartışmasız. Bu da "Uyum Yasası" diye ifade ediliyor. Ben, bir başka Uyum Yasası ihtiyacından daha söz ediyorum. Diyorum ki, bu Uyum Yasası da Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları ışığında, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin âkit tarafı olmanın gereği olarak da, uyum yasalarına Türkiye'de ihtiyaç yok mudur? Böyle bir çalışmaya da gereksinim yok mudur?

Bu hususlarda Sayın Hocalarımın görüşlerini öğrenmek istiyorum. Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN- Teşekkür ederim. Buyurun, Şanal Hanım.

Avukat ŞENAL SARIHAN - Ben, bir konuyu bilginize sunmak istiyorum; daha doğrusu sorumu yöneltmek için bunu açmak istiyorum.

Biraz önce değerli konuşmacılar da açıkladılar. Türkiye'de ifade özgürlüğü konusundaki hukuksal mücadelenin uzun bir serüveni var. Birinci aşama, birinci başarı, Türk Ceza Yasasında 141 ve 142 nci maddenin kaldırılması aşaması.

İkinci aşama ise, Tarım ve Mücadele Yasasındaki değişikliklerle ilgili aşama. Bir oyun var; son derece de ilginç bir oyun var. Türk Ceza Yasasında 141 ve 142 nci maddeler kaldırılırken, bu maddeleri kaldıran aynı yasayla; yani, Terörle Mücadele Yasası ve bu Yasanın geçici maddeleriyle, terörle mücadelede bu işlem yapılırken, 7 ve 8 inci madde, düşünceyi yeniden hak sayan bir tanımlamaya yönlendi. Biz bir başarı kazandık diye baktığımızda bir başka sükûtu hayalle karşılaşıyoruz. Çünkü düşünce, Ceza Yasasından çıkarıldı; ama, Terörle Mücadele Yasasına yani Terör Yasasına konuldu. Şunu sormak istiyorum: Biraz önce verdiğiniz ölçütlere bütünüyle katılan bir hukukçu olarak, bir avukat olarak; acaba düşünceyi açıklama eylemi, terör eylemi sayılabilir mi? Terörle Mücadele Yasası içinde değerlendirilmesi gerekiyor mu? İlk olarak bunu sormak istiyorum.

Diğeri ise, biraz önce Sayın Yahya Zabunoğlu'nun sordukları soruya benzer bir soru. Biliyorsunuz, 4126 sayılı yasa 27.10.1995 tarihinde yürürlüğe girdi. Bu yasanın gerekçesinden küçük bir bölümü okuyup, sonra sorumu iletmek istiyorum. Gerekçede diyor ki, "Propagandanın hak olarak değerlendirilmesinde önemli olan düşüncenin veya fikrin açıklanış biçimi itibariyle; toplum, devlet, rejim ve sosyal düzene yönelik olarak, açık ve yakın bir tehlikeyi ortaya çıkarıp, çıkarmadığını ve buna bağlı olarak kişilerin kanunlarına aykırı eylemlere yöneltici nitelik taşıyıp taşımadığının saptanmasıdır." Hakkında da diyor ki, "Eğer, bunu yapmazsak biz aslında teröre karşı olan insanları da terörist sayarız ve düşünceyi terör faaliyeti sayarız." Gerekçenin devamında böyle deniliyor. Acaba bu gerekçenin içinde belirlenen kimi bölümlerin esas olarak maddede yer alması mı bir sorumluluk tutuyor; yani, 8 inci madde bugünün tarihiyle kalmaya devam edecekse, 8 inci maddeye konulması gereken, nasıl bir değerlendirme olması gerekir ki, o zaman biz düşünce açıklamanın terör faaliyeti olmadığını en azından var sayabiliriz?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN- Biz de teşekkür ediyoruz.

Ceyhan Bey buyurun.

Avukat CEYHAN MUMCU - Bugünkü toplantımızın dayanağı olan İnsan Hakları Komisyonumuzun raporundan anlaşıldığı kadarıyla; önümüzdeki konu, yasal düzenlemelerden çok, Yargıtay Ceza Genel Kurulumuzun ve Dokuzuncu Ceza Dairemizin, yasa koyucunun amaç ve yorumundan ileriye giden içtihatlar oluşturmasıdır; çünkü, metin içinde görüyoruz ki, Adalet Bakanı ve Adalet Komisyonu Başkanı, her ne suretle olursa olsun propaganda yapmayı, böylesi yanlışları önlemek için getirmiştir. Zaten gene görüyoruz, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığımız da o yüzden kararın bozulması için çaba göstermiştir.

Bu örnekleri arttırmak da üzülererek söyleyeyim mümkün. Vaziyet bence çok ciddi, tehlikeli boyutlara geçti. Yasak yayını durdurmak, yasa koyucu bunu "istihsal etmek" olarak almış ve gene yanlış uygulamaları düzeltmek için, bir yasal düzenleme yaptığı halde, -gene üzülererek söyleyeyim- Yargıtay Sekizinci Dairesi, "Bulundurmak, istihsal etmek anlamına gelir" diye, sanki yasada hiç değişiklik yapmamış gibi içtihatlar oluşturuyor.

Gene diğer bir örnek: Çetenin sair efradı olmak. Bu çok önemlidir. Devlet Güvenlik Mahkemesinin önlerinde gözü yaşlı, feryatlı anne ve babalar, yok yere Devlet Güvenlik Mahkemelerimizi ve yargıçlarımızı suçluyorlar. Gerekçeleri de şu: "Çocuklarımız hiçbir şiddet eylemine katılmamıştır." Ama yine bakıyoruz, Yüksek Yargıtay Ceza Genel Kurulumuz, yasadan farklı, âdete sübjektif bir yorum getirmiş; ama, bu hazırlıkta işkenceyle bile kabul edilse, "ileride bu örgütün emir ve talimatlarını dinlemesi muhtemel olduğundan, çetenin sair efradıyla mahkûm edilmesi gerekirken" diye bozmalar görüyoruz. Bütün bunlar, Yargıtayla, yargıyla, halkımız arasında, halkımızın vicdanında oluşan tabii hukuk, uygulama hukuku ve yasama hukuku şeklinde üç farklı, üç başlık yer alıyor. Yani, Yasama düzeltme yapıyor; ama, Yargıtay onunla ilgili içtihat yapıyor; dolayısıyla da Yargıtay kararına uymak zorunda olan mahkemelerin de verdiği hükümler, halkımızın özellikle sanık yakınlarını rahatsız ediyor.

Ben bu olaylar nedeniyle sorumu yöneltiyorum: Bu üç başlıklı, üç farklı işi, hangi yöntemlerle önleyebiliriz? Bugünkü toplantıda yapılmak istenilen budur.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN- Biz teşekkür ediyoruz. Başka soru sormak isteyen var mı? Başka soru sormak isteyen yok galiba. Böylece biz ikinci tura başlayabiliriz.

Prof. Dr. YAHYA ZABUNOĞLU- Böylece çalışma birlikteliğimizin örnek olayla ilgili kısmına gelmiş bulunuyoruz. Bir kısmı doğrudan doğruya olmak üzere soruların tamamı, bu örnek olayla ilgilidir. Örnek olay, Muzaffer İlhan Erdost adlı yazarımızın, "Türkiye'nin Yeni Sevr'e Zorlanması Odağında Üç Sivas" adlı veya başlıklı yapıtının Terörle Mücadele Yasasının biraz evvel dile getirilen, o ünlü değiştirilmiş "8 inci maddesine aykırılık oluşturduğu" şeklindeki bir iddianamenin tanzimi suretiyle, kamu davasına galledilmesi suretiyle karşımıza çıkmıştır. Sayın Ankara 1 Nolu Devlet Güvenlik Mahkemesi, Başsavcılığın, 18 Ekim 1996 tarihli esas sayılı iddianamesindeki iddianın, yargılama sonucunda sabit olduğunu, suçun sübuta erdiğini kabul ederek, 2713 sayılı Yasanın 8/1 maddesi gereğince cezalandırma talebini uygun bulmuştur.

Suç konusu kitap, aslında yazarının da ifadesiyle -galiba en katı ve bir anlamda en ilginç adlandırmayı, yazar kendi ürününe böylece vermiş oluyor-kupürlerden bir golajdır. Yani yazar, kimi yazarların, ki bunların büyük bir kesimi dergilerde makale, röportaj, deneme kimliğinde yazı yazan kişilerdir; söylediklerinden, yazdıklarından pasajlar almıştır ve bunları değerlendirmiştir. Bu söylenenlerin, daha doğrusu bu alıntılarının tamamına karşı olduğunu da açık ve seçik bir şekilde ifade etmiştir yazar. Daha doğrusu veya daha açıkçası, yazar Erdost'un yapıtı, bu alıntılarının ışığında biraz evvel Çeçen arkadaşımın da ifade ettiği gibi Türkiye coğrafyasında ve tarihinde çok önemli bir kavşak ve odak noktası olan Sivas'ta, daha evvel yaşanmış olan üç Sivas olayının da ışığında yeni bir Sevr, hatta Sevr'ler hazırlanması açısından ilginç oluşumların ortaya çıktığını göstermektedir. Yazarın, bu alıntılarda yer alanların hiçbirisine katıldığı söylenilemez. Nitekim, alıntılarda kitapta bizim bilimsel çalışmalarda da uyguladığımız yol ve yöntemlere aynen uymasa bile, benzer bir biçimde tırnak veya giyme içine alınmıştır.

İşin daha ilginç bir yanı, yazar, kitabının bir bölümünde, bu alıntılardaki düşüncelere neden katılmadığını ve kendisinin ne düşündüğünü de açık bir şekilde ifade etmiştir, ama buna rağmen, Sayın Ankara 1 Nolu Devlet Güvenlik Mahkemesi

96/99 esas, 97/20 sayılı ve 20 Şubat 1997 tarihli kararıyla mahkûmiyetine hükmetmiştir.

Bu kararın tamamını size aktaracak değilim, uygulamada da bulunan bir akademisyen ve asıl kimliğini ve önemli işlevini uygulamada bulduğunu düşünen bir hukukçu olarak benim mahkûmiyet için hangi hukukî ve lojik hareket noktalarını veya mahkemenin, yöntemleri, modelleri benimseyip tavsifi ve sübutu nasıl ortaya koyduğunu bulmaktan ibaretti; bunu hemen aradım ve çok ilginç. Sayın dinleyenlerim, şunu hemen ifade etmek durumundayım: Bunu bulamadım.

Evet, delillerin münakaşası bölümü hemen bütün kararlarda olduğu gibi burada da var. Savunmaya yer verilmiş ve netice olarak sanığa isnat olunan, "Türkiye Cumhuriyeti Devletinin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü aleyhine yazılı propaganda yapmak suçunun maddi ve manevi unsurları oluşmuştur" şeklinde bir genel geçer belirtemeden başka gerekçede anlaşılır veya kabul edilebilir herhangi bir bağlam getiren ulama getiren "ha böyleymiş, bakın kabul bu şekilde tecelli etmiş" şeklinde bir anlama olanağı verilecek bir köprü düşünce kesinlikle yer almıyor. Hatta mahkeme bu alıntılarını, suç sayılan bildirimlerin yer aldığı alıntılarını da isabetli bir şekilde saptamış görünmektedir.

Temyiz lahiyasını ve Yargıtaydaki temyiz aşamasındaki gelişmeleri uzun boylu aktaracak değilim. Yalnız, bizim bildiğimiz hep şikâyetçi olduğumuz böyle önemli bir davada ışık tutucu gerekçeler anayasal emir olduğu halde bulunmayan böyle bir davada verilen bir karar için tecelli eden veya ortaya çıkan onama ilamı, bizim uygulamada hep söylediğimiz formül onamadan ibarettir. "Yapılan duruşmaya, suça konu kitabın içeriğine, toplanıp karar yerinde gösterilen delillere vesaire..." diye devam etmektedir.

Hemen parantez içinde şunu söyleyeyim, Türkiye'nin uygulama açısından zannedersenem idare yargısında -ki, bu orada da çok belirgin- ve ceza yargısında ve hatta hukuk yargısında, bir anlamda genel adalet yargısında bizi en çok ilgilendiren ve herhalde günlerce tartışmamız gerekip ortadan kaldırılması için düşüncelerimizi belli etmemiz gereken konu, bu gerekçesizlik olayıdır.

Değerli arkadaşlar, bu bir gerekçe değil; deyim yerindeyse gerekçesizliğin gerekçesi. Üzülerek ifade edeyim ki, Yüksek Daire bunu böylece ortaya koymuştur.

Ceza Genel Kurulu kararına gelince, asıl önemli olan da bu. Ceza Genel Kurulu kararı, biliyorsunuz itiraz üstüne ortaya çıktı. Sayın Cumhuriyet Başsavcılığı ilginç gerekçeli, biraz evvel söylediğimiz noktalarda özellikle kararın bozulması istemini ihtiva eden lojik ve hukukî bakımdan bunun desteklerini de açıkça ortaya koyan bir istemde bulundu.

Aslında resim çok basit. Bakıldığında resim o kadar basit ve açıkça görülüyor ki, olaylar dizisi; yazarın da ifade ettiği gibi kupürlerden bir golaj toplanmıştır. Hiçbir alıntı, yazarın kendi düşüncesini veya katıldığı düşünceyi ihtiva etmemektedir. Ayrıca yazar bunlara karşı olduğunu da açıkça ortaya koymuştur. Hepimiz uygulamada olduğumuz için, itiraz yolunun işletilmesinde olağanüstü ağırlıklı Sayın Başsavcılığın bir bozma istemiyle karşılaşıldığında, Ceza Genel Kurulunda ne olup bittiğini de, nasıl tartışıldığını da bilmek hakkımızdır. Burada zaten biliyorsunuz, bizde "yargının kapalılığı" ilkesinin yarattığı sorunlar karşımıza çıkmaktadır. Benim de ilk merak ettiğim nokta, Ceza Genel Kurulunda çoğunluk kararı olarak oluşan itirazın reddi yolundaki kararın, hangi sebeplere dayandığı, hangi doyurucu gerekçelere istinat ettiğini bulmaktı. Açıp baktığımızda aynen onay kararında olduğu gibi, burada da doyurucu, kabul edilebilir bir gerekçe bölümünün yer almadığını sayın meslektaşlarım, üzülererek ifade etmek durumundayım.

Her ne kadar bu uzun bir karar ise de, bana sorarsanız kararın karşı oy sahibi Sayın Ceza Genel Kurulu Başkanının düşünceleri, mantıksal bağlantıları, getirdiği hukuksal dayanaklar ve bunun dışındaki yorum modellerine bağlılık bakımından, olağanüstü isabetli ve doyurucu görülmekle beraber çoğunluğun kararı, yerel mahkeme kararının isabetsiz bulunmadığı şeklindeki bir bildirimden öteye geçmemektedir.

Bu örnek olayın kısa yargısal analitik görüntüsü bu. Bu bizi aslında çok önemli bir temel konuya daha götürüyor. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 6 ncı maddesindeki "Adil yargılanma hakkı" olayına götürüyor. Açıkça ifade etmek istiyorum ki, bu örnek olayda adil bir yargılanma hakkı örneğiyle karşı karşıya değiliz. Aslında adil yargılanma hakkını, öteden beri "hak" olmanın ötesinde bir "görev" olarak telakki ettiğimi ifade etmek istiyorum. Bu olay, adil yargılama yapma, yargı yerinin görevidir. "Adil yargılanma yapılmasını isteme" ise, ilgili bireyin davada taraf olanı,

sanık olanı, davacı veya davalı olanın ise, hakkıdır. Bu açıdan bakıldığında, burada adil yargılanma hakkının tecelli ettiğini veyahut kemaliyle karşımızda bulunduğunu kabul etmek mümkün görünmemektedir.

Benim kararlar ile ilgili ve özellikle son durumla ilgili analitik çözümlemem bundan ibarettir. Bundan sonra ne yapılabilir? Karar, başka noktaları bakımından savunulabilir mi; özellikle Hüküm Mahkemesi Kararı konusunu, bunları isterseniz daha sonra birlikte ele alabiliriz.

BAŞKAN- Teşekkür ediyoruz. Şimdi Anıl Bey, bir iki soruya cevap verecek sanıyorum.

Prof. Dr. ANIL ÇEÇEN- Efendim, önce konumuzu tamamlayalım isterseniz. İlk konuşmada genel olarak değerlendirdim. Biraz somut bazda Erdost davasına girersek, ben davayla ilgili olarak hazırlamış olduğum bilirkişi raporunda ısrar ediyorum. Her ne kadar DGM'de çıkan kararda, bilirkişi raporunun eksik ve yetersiz olduğu belirtilmiş ve o doğrultudaki karar; yani, DGM'den çıkan karar daha sonraki Yargıtay Dokuzuncu Ceza Dairesinde ve Ceza Genel Kurulunda da aynı doğrultuda devam etmiştir.

Ben, burada büyük bir hukuki yanlış olduğu kanaatindeyim. O hukuki yanlış şudur: Konuşmamın ilk kısmında belirttiğim gibi, burada düşünce özgürlüğü çerçevesinde konuşuyoruz; ama, düşünce özgürlüğü çerçevesinde, ifade özgürlüğü çerçevesinde Erdost davasını ele aldığımızda, tabii ki bir sınırsızlık söz konusu değil. Türkiye'de anayasal düzen, Türkiye'de bu konuyla ilgili özel kanunlar, tabii ki Türk yargısına belirli bir dayanak getirmektedir. Türkiye'de bugün bölücülük suçu vardır. Bölücülükle ilgili yasal düzenlemeler vardır. Bunları kabul etmek durumundayız. Her ne kadar sınırsız düşünce özgürlüğü çerçevesine baktığımız zaman, tabii ki Türkiye'deki sistemin bir sınırlılık içerisinde olduğunu kabul edeceğiz; ama, Erdost davası somut olarak ele alındığında, burada bir bölücülük olgusunun olmadığını görüyoruz.

Sayın Zabunoğlu'nun açıkça ifade ettiği gibi, kitap bir alıntılar derlemesidir. Yani, "Ey Türk kamuoyu, dikkat edin, bakın, şurada şu yazıyor, burada bu yazıyor. Bu, şu kitabında şunu söylemiş. Şu siyasi hareket, şu dergisinde bunu ifade etmiş" şeklinde bir derleme. Yeni Sevr'e zorlanma süreci içinde, Türkiye'nin bölünmeye

gittiğini ortaya koyan ve bu konuda Türk kamuoyunu uyarmak üzere hazırlanmış olan bir kitap, tamamen tersi bir şekilde "bölücülük" suçundan mahkûm edilmektedir.

Aynı doğrultuda diğer davalara bakarsak, -Erdost dosyası, davasıyla ilgili kararı, diğer kararlarla karşılaştırmamız lazım- o zaman burada bir adli hata yapıldığını çok açık bir şekilde görüyoruz. Erdost davasıyla ilgili olarak somutta alıntıların, yazarın katılması olmadığını söylemek durumundayız. Bizler de bilim adamı olarak birçok çalışmamızda, birçok kaynaktan alıntı yapıyoruz; çünkü, hiçbir bilimsel çalışma kafadan olmaz; mutlaka kaynak belirteceksiniz, mutlaka birtakım alıntılarınız olacak. Sizden önce yapılmış olan çalışmalara dayanacaksınız. O çalışmaları yorumlayarak durumu açıklayacaksınız, ifade edeceksiniz. Benim gördüğüm kadarıyla, dosyayı inceledikten sonra, Sayın Erdost bunu yapmıştır; yani, bilimsel çalışma yöntemine uygun bir eser ortaya koymuştur. Bu doğrultuda kamuoyunu uyarmak istemiştir; ama, maalesef sonuç tamamen tersidir.

Türk kamuoyunun, gerçekten medyanın da katılımıyla, basının da katılımıyla bunu tartışması gerekir. Bakın, Erdost davasını bugün Ankara Barosu ele alıyor; ama, hiçbir medya kanalının Erdost davasını ele alıp, Türk kamuoyunun gündemine getirme çabası içerisinde olmadığını görüyoruz. Burada bir eksiklik var. O zaman bu konuyu tüm boyutlarıyla tartışmak üzere, medyayı davet ediyorum.

Değerli dinleyiciler, konuyla ilgili olarak bazı sorular geldi. Aslında ben söz alan arkadaşların soru değil, katılma haklarını kullandıkları kanısındayım; görüşlerini belirttiler. Tabii burada Terörle Mücadele Kanunu ve Türk Ceza Kanunu somutunda konuya girersek, farklı boyutlar gelecek. Ben, çok fazla detaya girmek istemiyorum, soruları bir katılma, bir düşünce açıklama olarak ele alıyorum; ama, tabii ki arkadaşlarımız bu görüşlerinde haklılar; özellikle uyum çalışmasının tamamlanması hakkında. Sayın Sarıhan'ın ifade ettiği gibi gerçekten büyük bir çelişki var; yani, 141 ve-142 nci madde kaldırıldıktan sonra Terörle Mücadele Kanununa, yeniden bunun monte edilmesi gibi bir çelişki ortaya çıkıyor. Ama, şunu da unutmayın: Türkiye terör tehdidi altında, tehlikesi altında yaşayan bir ülke ve hâlâ Türkiye'nin geleceği açısından bir numaralı sorunun terör olduğunu görüyoruz.

Düşünce özgürlüğü olarak, şunu vurgulamak istiyorum: Eğer düşünce özgürlüğünün önündeki bütün sınırların ortadan kalkmasını istiyorsak ve Türkiye'ye

düşünce özgürlüğü, ifade özgürlüğü üzerinde Avrupa ülkelerinin gündeme getirdiği baskıların, ki son zamanlarda bildiğiniz gibi çok yoğunlaştı; haklılık kazanmasını istiyorsak, o zaman dost ve müttefiklerimizden ve Türkiye'ye bu konularda siyasi çözümler öneren ülkelerin de terör meselesinin çözümünde Türkiye'ye yardımcı olmalarını beklemek gerekir. Türkiye terör meselesini çözebilirse, düşünce özgürlüğü de, ifade özgürlüğü de daha geniş olacaktır. Türkiye gerçekten o zaman bir güçlü ülke olarak, daha fazla toleransı taşıyabilecektir. O zaman Türk Parlamentosu, yeni yapacağı yasal çalışmalarda -ki Adalet Bakanlığı çerçevesinde yeni bir Ceza Kanunu Tasarısı hazırlanmaktadır- yeni çıkacak kanunlarda Avrupa standartları ve dünyanın bugün ulaştığı standartlar daha fazla dikkate alınabilecektir. Bugünkü durum devam ettiği sürece -bu konuda ben karamsarım- yeni bir kanunun çıkamayacağını ve Türkiye'de mevcut olan hukuki ölçülerin, kriterlerin aynen kalacağını söyleyebilirim; çünkü, hakikaten Türkiye halen bu sorunların içerisinde bocalamaktadır. Bu sorunlar, siyasi boyutlu sorunlar, terör sorunları aşılabilirse, o zaman düşünce ve ifade özgürlüğüyle ilgili olarak, Türkiye'nin daha geniş standartlara kavuşabileceğini söylemek mümkün olacaktır.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN- Biz de teşekkür ediyoruz. Sayın Tekin Akıllıoğlu'nun zannediyorum eklemek istediği ya da cevaplamak istediği birkaç husus var.

Prof. Dr. TEKİN AKILLIOĞLU- Ben ekleme yapmak istemiyorum; ama, üstüme alındığım bir iki husus var; onu söyleyeyim.

Bu toplantının belli bir konuya odaklandığından benim haberim yoktu. Alıntı yapmakla, yapmamak arasında Batı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi öyle düşünmüyor; yani, adı geçen Sayın Erdost mesela öyle alıntı yapmasaydı, tırnaklar kazara kalkıp "Ben de böyle düşünüyorum" deseydi, demek ki haklı mahkûm olacaktı; ama, bu böyle değil. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına göre bu böyle değil. Belirtmek istediğim birinci nokta bu.

İkinci nokta, Amerika'da bir zenci kuruluşu bir vesileyle bize bir broşür, bir de mektup yolladı. Diyor ki, "Amerika Birleşik Devletleri, Birleşmiş Milletler Siyasal Kişisel Haklar Sözleşmesini nihayet 1993'te onayladı. O sözleşme ve ona ek olan Ekonomik Haklar Sözleşmesinin ilk üç maddesi 'self determinasyon' yani, 'Kendi

hukukunu kendin yap' maddesi; dolayısıyla, biz Afrikalı Amerikalılar, Amerika'nın içinde bir devlet kurmak istiyoruz." Bir de kuruluşların adını söyleyerek, bu kuruluşa destek isteniyor ve "Nihayet Amerikan Federal İdaresini yakaladık. Bugüne kadar susuyorduk, şimdi, bu sözleşmeye taraf oldular, biz de madem konuşuyoruz; dolayısıyla biz bağımsız devlet olmak istiyoruz" diye broşürde yazıyor. İlginç bir konu tabii. Şunu da eklemeliyim: Biz hiçbir zaman bu iki sözleşmeye taraf olmadık ve başlıca sebeplerden biri de budur.

Biraz önce Sayın Anıl Çeçen diyor ki, "Büyük kuvvetli devletler farklı, zayıf devletler farklı" Hakikaten ilginç bir konu. Demek ki iş değişik oluyor. Amerika Birleşik Devletleri, 19-20 milyon zenciye zaptırap altına almış, dolayısıyla onların çok ileri geri konuşmaları fark etmiyor diye, düşünebiliriz; ama, konu bundan ibaret değil. Bütün Batı sistemi, Amerika Birleşik Devletleri dahil mevcut bir ayrılıkçı harekete bu sözlerin ne kadar bağlı olduğunu sıkıca tahkik, tespit etmeyi araştırıyor.

Bunun dışında, mesela "Lega Nord" yani, "İtalya'nın kuzeyinde ayrı devlet olsun" diyenler var. İtalyan Hükümeti, 3-4 sene evvel zor durumda kalmıştı; çünkü, hakikaten etrafı yakıp yıkmaya başladılar. O zaman Parlamentoda bir tartışma oldu ve dediler ki, "Bunlar ne kadar yakıp yıksa, ellerinde kuvvetli silahlar yok" yahut "hakikaten dediklerini yapamazlar" ve sustular. Size birçok karar gösterebilirim, ki aranan husus budur. "Yakın, açık tehlike" gibi kavramların izahı güçtür; ama, somut olayda düşüncenin, o ayrılıkçı harekete ne kadar kışkırttığı, körüklediği görülebilir.

Mesela bizde "Halkı askerlikten soğutma suçu" diye bir durum var. Üniversitede, "Ben, askerliği sevmiyorum. iki senem böyle gitti" diyen bir adam, halkı askerlikten soğutma suçu işler mi, işlemez mi? Ya da Kızılay meydanında konuşursa, bu ne kadar olur? İngiltere'de, çok uçuk, savaştan nefret eden biri, tutuyor bir kışlanın kapısında, "İngiliz askeri şöyle kötüdür, böyle kötüdür. Şurada şunu yapıyor, bunu yapıyor" diye broşür dağıtıyor. İngiliz Mahkemesi de bunu mahkûm ediyor. Bu olay Komisyona gidiyor. Komisyon diyor ki, "Kışla kapısında değil, Trafalgar'da yapsaydı, kimse iplemezdi; ama, kışladaki adamlar bundan etkilenir, dolayısıyla mahkûmiyet doğrudur" Hâkimin kafasında, bizim önceden çok değerli büyüklerimizin düşündüğü gibi teorik çerçeveler yok. Hâkim olaya pratik olarak bu ne yapıyor diye bakıyor ve

"İngiliz kışlasını ayaklandırır bu" diyor. Kapının ağzında bunu söylersen, hakikaten olaylar olur; ama, başka bir ortamda söylersen pek etkisi olmaz.

Acaba ben burada çok mu işi sulandırdım? Onun için söyleyeyim; bunun ciddi cevabı şu: Romanya'da Çavuşesku (N. Ceausescu) devrildikten sonra, müthiş bir özgürlük havası oldu, herkes dilediğini yapabileceğini sandı. Bu arada da Hükümet birtakım tedbirler aldı; yani, bir kaostan kurtulabilmek için sertlik uyguladı, -bilmem- birkaç kişinin kafası yarıldı. Derken, maden işçilerinin jetonu düştü, "Biz az para alıyoruz, ne oluyor yahu?" deyip dışarı çıkıp yakıp yıkmaya başladılar. Hükümet de maden işçilerini taramaya başladı ve toplu ölümler olmaya başladı.

O sırada Fransız Cumhurbaşkanı Mitterrand oraya gitti ve havaalanında soğuk düş etkisi yapan bir demeç verdi. Diyordu ki, "Eğer, siz böyle demokratik usullerle bu işleri yapmaz, metazori uygularsanız Avrupalı olamazsınız, biz sizi almayız; yani, Avrupa Birliğini bırak, Konseyine almayız. Bir ülkede eğer demokratik oyun tam oynanıyorsa; yani, çoğulcu partiler varsa, böyle monolitik, taşlaşmış, yekpare bir doktrin yoksa, herkes her şeyi tartışabiliyorsa ve o devlet için de hayati bir tehlike yoksa; böyle gürültülere alışmak lazım" diye demeç verip; o zamanki komünist, eski Başbakanı ikna etti ve yatıştırdılar.

Bulgaristan'a da, "Türk azınlığa çok baskı yapmayın; rahat olun; sizin için bir tehlike yok. Avrupa Konseyine girmeniz için, bunların kurduğu partiye tahammül edin." dediler. Bulgaristan da ona uydu.

Şimdi bize de diyorlar ki, "Fazla gürültü yapmayın. Güneydoğu sorununu şöyle çözün, böyle çözün" Ama, bizdeki durum farklı. Hakikaten birtakım devletlerin çok böyle açığa vurulmuş destekleriyle, hakikaten çok kuvvetli bir ayrılıkçı hareket ve onun sürdürdüğü savaş var ve bugün de bu bitmiş değil. Bu ortamda Türk entelektüeli hangi kampa girsin? Düşünce özgürlüğünü mü savunsun? Diğer taraftan devletin ortadan kalkması vesaire gibi endişelerle, o tarafa mı gidelim, bu tarafa mı gidelim tarzında yaklaşımlar var. Buna "a haklı", "b haksız" gibi galiba bir açık seçik çerçeve koymak gerekiyor.

Bu çerçeve şu: Batının öngördüğü demokratik toplum düzeni, sağlam bir ekonomisi, oturmuş bir ekonomisi ve çoğulcu sivil toplum kuruluşları olan, bunlara hak tanıyan, böyle parti liderlerinin bir türlü gidemediği, Hükümetin eleştirilemediği,

yarı askeri bir rejim olduğu bir Hükümet değil; Avrupa Konseyinin kafasında, tam tersine hakikaten böyle ekonomik ve sosyal sistemin çatlak sesleri eritebildiği, aykırı toplumu şoke edebilecek lafların bir iki gün sürüp ondan sonra yedirildiği, unutulduğu, toplum tipine ayarlanmış bir düşünce, ifade hürriyeti ve onun modeli var.

Türkiye'de ise maalesef böyle monolitik yekpare bir düşünce sistemi, ona aykırı gelirse, "Vay canına sen, düşünce suçu işliyorsun" diyen bir anlayış ve kanunları var. Bu demektir ki, "Sen böyle düşünüyorsun, sonuçta kafanı yaracaksın; ben senin kafanı daha önceden yarayım" tarzında bir yaklaşım var. Bu tabii, vatan haini olmakla entelektüel olmak arasında bir benzerlik ya da vatani çok sevmek, bu tür durumları reddetmek. O zaman bu bizi yalnızlığa itiyor; yani, Avrupa'da tek bir ülke var, o da Türkiye. Orada çatlak ses çıkaranı hapse atarlar. Görüntümüz bu, karar vermek de sizin elinizde.

Benim diyeceklerim bunlar. teşekkür ederim.

BAŞKAN- Biz de teşekkür ediyoruz.

Zannediyorum, bunca açıklama arasında hepiniz sorularınıza yanıt aldınız.

Ben, değerli hocalarımıza katılımlarından ötürü çok çok teşekkür ediyorum. Sizlere de katılmanızdan ötürü teşekkür ediyorum. (Alkışlar)

The first part of the document is a letter from the Director of the Bureau of the Census to the Director of the Bureau of Economic Analysis. The letter discusses the need for a more comprehensive and accurate system of national accounts. It mentions the work of the National Commission on the Structure and Organization of the Federal Statistical System and the need for a more integrated approach to the collection and dissemination of statistical information.

Very truly yours,

Director of the Bureau of Economic Analysis

The second part of the document is a letter from the Director of the Bureau of Economic Analysis to the Director of the Bureau of the Census. It discusses the need for a more comprehensive and accurate system of national accounts. It mentions the work of the National Commission on the Structure and Organization of the Federal Statistical System and the need for a more integrated approach to the collection and dissemination of statistical information.